

O.04.13. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

1. Inleiding

Op 1 juli 2013 treedt de Wet Meldcode in werking. Deze wet verplicht alle beroepskrachten die werken met ouders en/of kinderen om bij vermoedens van kindermishandeling te werken met een meldcode. Deze plicht geldt dus ook voor mensen die in het basisonderwijs werkzaam zijn. De wet verplicht de organisaties (dus ook de scholen) om een meldcode te hebben en ervoor te zorgen dat hun medewerkers er mee kunnen werken.

Voor alle duidelijkheid: een meldcode is geen meldplicht. Bij een meldplicht moet de professional zijn vermoeden melden bij andere instanties, bijvoorbeeld bij Veilig Thuis. Een meldcode beschrijft in stappen wat een beroepskracht moet doen en heeft als doel de beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding.

Met ingang van 1 januari 2019 wordt de wettelijke Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling verbeterd en aangescherpt. Er wordt een afwegingskader in opgenomen, waardoor de beslissing om al dan niet te melden bij Veilig Thuis ondersteund wordt en bovendien wordt de eigen hulpverlening erin betrokken.

2. Kindermishandeling

In het basisonderwijs zal geweld, waarbij kinderen betrokken zijn, meestal betrekking hebben op kindermishandeling. Onder kindermishandeling wordt verstaan:

“Elke vorm van voor de minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen, ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel”

De definitie omvat verschillende vormen van kindermishandeling:

- Lichamelijke mishandeling

Het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand- of schaafwonden, botbreuken, hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, schoppen, knijpen, door elkaar schudden,

branden, snijden, krabben, verstikking, vergiftiging. Ook een uitgevoerde of dreigende meisjesbesnijdenis valt onder kindermishandeling.

- Lichamelijke verwaarlozing

Aan het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft, zoals goede voeding, voldoende kleding, voldoende slaap, goede hygiëne en benodigde medische zorg.

- Psychische of emotionele mishandeling

Stelselmatig vernederen, kleineren, pesten, bang maken, bedreigen met geweld, achterstellen, het verbieden met anderen om te gaan, eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen. Ook getuige zijn van huiselijk geweld valt hieronder.

- Psychische of emotionele verwaarlozing

Aan het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft: aandacht, respect, veiligheid, scholing, contact, warmte, liefde, genegenheid en bevestiging.

- Seksueel misbruik

Seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling of seksuele handelingen waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Dit gaat van het betasten van het lichaam tot verkrachting en komt voor bij kinderen van alle leeftijden. Ook het tonen van pornografisch materiaal aan een kind valt onder seksueel misbruik.

Bij het vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling, wordt een onderscheid gemaakt in:

- acute onveiligheid
- structurele onveiligheid
- disclosure (zelf onthullen van informatie)

a. acute onveiligheid

DEFINITIE: Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is in de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

TOELICHTING: Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, ingeval van zorgafhankelijke kinderen of volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

VOORBEELDEN:

- * Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- * (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- * Poging tot verwurging.
- * Wapengebruik.
- * Geweld tijdens de zwangerschap.
- * (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- * Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner,

kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).

* Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.

* Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.

* Vrijheidbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.

* Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.

* Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

* Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.

* Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.

* Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

* etc.

b. structurele onveiligheid

DEFINITIE: Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.

TOELICHTING: Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

VOORBEELDEN:

* Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.

* Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.

* Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders

* Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben

* Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden

* etc.

c. disclosure (zelf onthullen van informatie)

DEFINITIE: Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld of kindermishandeling.

TOELICHTING: Als een slachtoffer uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of

gezinsleden.

Het met onvoldoende voorbereiding met ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eengerelateerd geweld en oudermishandeling.

Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.

3. Stappenplan meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

In het basismodel van de meldcode, dat is opgesteld door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, worden 5 stappen onderscheiden, te weten:

1. In kaart brengen van signalen
2. Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis
3. Gesprek met de ouders
4. Inschatten risico, aard en ernst van het geweld
5. Beslissen: hulp organiseren of melden.

Met ingang van 1 januari 2019 worden bij stap 4 en 5 de volgende beslissingen genomen:

1. Beslissing 1: Is het noodzakelijk om te melden bij Veilig Thuis?
2. Beslissing 2: Is het zelf bieden of organiseren van hulp (ook) mogelijk?

Hieronder worden de 5 stappen nader toegelicht.

4. Stap 1 – In kaart brengen van signalen

Als een beroepskracht signalen opvangt van huiselijk geweld of kindermishandeling, wordt van hem gevraagd om deze signalen in kaart te brengen. Hij legt deze signalen vast, evenals (de uitkomsten van) de gesprekken, die hij over de signalen voert, de stappen die hij zet en de besluiten die hij neemt. Ook de gegevens die de signalen weerspreken worden vastgelegd. Bij het in kaart brengen van signalen wordt – indien mogelijk – een signaleringsinstrument gebruikt. Deze signalen worden vastgelegd in het leerlingendossier.

Het is belangrijk om de signalen zo feitelijk mogelijk te beschrijven. Als er ook hypothesen of veronderstellingen worden vastgelegd, dan dient uitdrukkelijk te worden vermeld, dat het signaal een hypothese of veronderstelling betreft. Indien een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht, dan dient ook dit te worden vastgelegd met bronvermelding als de informatie van derden afkomstig is. Diagnoses dienen alleen in het dossier te worden opgenomen als zij zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht. Het dossier wordt bijgehouden door de leerkracht in overleg met de directeur.

5. Stap 2 – Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis

De tweede stap na het in kaart brengen van signalen is het overleg over de signalen. Om de signalen die in kaart zijn gebracht goed te kunnen duiden, overlegt de leerkracht in de eerste plaats met de directeur van de school en vervolgens desgewenst met de intern begeleider van de school en/of een andere persoon, die in het onderhavige geval door de leraar en de directeur wordt geacht ter zake deskundig te zijn.

Indien de leerkracht/intern begeleider en de directeur van de school tot de conclusie komen, dat er meer advies nodig is, dan kan Veilig Thuis (eventueel anoniem) om advies worden gevraagd.

6. Stap 3 – Gesprek met de ouders

Na het collegiaal overleg en eventueel het adviesgesprek met Veilig Thuis volgt een gesprek met de ouders. Het is belangrijk om openheid te betrachten en om zo snel mogelijk contact met de ouders te zoeken om de signalen te bespreken. Veilig Thuis kan ondersteuning bieden bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouders. De directeur bepaalt, wie bij het gesprek met de ouders aanwezig zijn.

Bij deze gesprekken kunnen de volgende richtlijnen worden gevolgd:

1. Leg de ouders het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten, die zijn vastgesteld en de waarnemingen die zijn gedaan.
3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van wat is gezien, gehoord en waargenomen.

Soms zal het vermoeden door het gesprek worden weggenomen – dan zijn de volgende stappen van het stappenplan niet nodig.

Stap 3 hoeft niet te worden uitgevoerd als:

- de veiligheid van de kinderen, collega's of anderen in het geding is
- er goede redenen zijn om te veronderstellen, dat door dit gesprek het contact zal worden verbroken. (bijvoorbeeld dat de ouders het kind van school zullen halen)

De overwegingen om stap 3 niet uit te voeren, dienen door de leraar in overleg met de directeur te worden vastgelegd in het dossier.

7. Stap 4 - Inschatten risico, aard en ernst van het geweld en stap 5 - Beslissen (1. melden bij Veilig thuis? / 2. Is zelf hulp bieden of organiseren (ook) mogelijk?)

Bij een (vermoeden van) geweld of kindermishandeling dienen de volgende 5 afwegingsvragen worden beantwoord:

1. Vermoeden wegen
Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en
A. Op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier

vastleggen en sluiten

B. Ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door een schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder met afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (beroepskrachten en bevoegd gezag) in dat er sprake is acute en/of structurele onveiligheid.

A. NEE → ga verder naar afweging 3

B. JA of TWIJFEL → direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A. NEE → melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder.

B. JA → ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A. NEE → melden bij Veilig Thuis

B. JA → hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A. NEE → melden bij Veilig Thuis

B. JA → hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen. (Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast).

8. Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskader)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan

	organiseren bij (risico's) op huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

9. Melden

Indien bovenstaande procedures zijn doorlopen en de conclusie wordt getrokken, dat een melding van vermeend huiselijk geweld/kindermishandeling moet worden gedaan bij Veilig Thuis, dan is deze te bereiken op het volgende adres:

Veilig Thuis Zeeland
 Westwal 37
 4461 CM Goes
 email: Info@veiligthuiszeeland.nl
 telefoon: 0800-2000

10. Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywet AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. De wet Meldcode gaat dus vóór de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

Het aangepaste Scoba vademecumstuk O.04.13 treedt in de plaats van het stuk O.4.13 "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling" dat was vastgesteld op 19 maart 2013.

Het Scoba vademecumstuk O.04.13 "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling" is besproken in het directieberaad van 20 november 2018

Het Scoba vademecumstuk O.04.13 "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling" is besproken in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van Scoba op 27 november 2018.

Het Scoba vademecumstuk O.04.13 "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling" is goedgekeurd door de GMR op 22 november 2013.

Het Scoba vademecumstuk O.04.13 "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling" is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Scoba op 18 december 2018.

Ingangsdatum van vademecumstuk O.04.13: 1 januari 2019

Aldus vastgesteld:

Voorzitter

Secretaris